

Законодавчі заходи, що стосуються використання дітьми автомобільних засобів безпеки (паси безпеки тощо), спочатку були введені з метою захисту від травми найбільш вразливих – грудних дітей і дітей молодшого віку. Європейське бюро ВООЗ в огляді фактичних даних для обґрунтування п'яти програм, спрямованих на підвищення ступеня використання дитячих автомобільних крісел, на підставі аналізу 72 робіт роблять висновок про безумовну ефективності законодавчих заходів в підвищенні ступеня використання засобів безпеки та зниження рівня травматизму. Вони також повідомляють про те, що ефект більш виражений при прийнятті так. зв. «Первинних законів» (коли водія можуть зупинити і оштрафувати за недотримання приписаних правил використання засобів безпеки) в порівнянні з «вторинними законами» (коли водій спочатку повинен вчинити будь-яке інше порушення, щоб його могли зупинити).

Експериментальні програми на рівні місцевих громад. Профілактика ненавмисних травм, що характеризується значною варіабельністю як самих можливих пошкоджень, так і застосовуваних методів їх запобігання, є підходящою сферою для застосування програм на рівні спільноти. Один із систематичних оглядів виявив 10 таких програм з профілактики дитячого травматизму, оцінених із застосуванням тих чи інших кількісних критеріїв. Накопичується все більше даних на користь ефективності програм профілактики травматизму, що проводяться на рівні місцевого співтовариства. Для запобігання травм серед дітей застосовні законодавчі заходи, корекція умов навколишнього середовища та освітні заходи, при чому велике значення має їх спільний ефект. Проведення різноманітних заходів, повторюваних у різних формах і контекстах, поступово формує в суспільстві свого роду культуру безпеки. Важливим видом травми, профілактиці якої було присвячено лише обмежене число експериментальних програм, є утоплення. Існує багато перспективних профілактичних напрямків: навчання правилам безпеки на воді, нагляд за дітьми з боку дорослих, установка огорож навколо відкритих плавальних басейнів і прийняття законів, які регулюють цю міру безпеки. Рекомендації ВООЗ по безпечних умовах навколишнього середовища в місцях відпочинку на воді містять корисну зведення даних з цього питання і перелік можливих заходів.

Список використаних джерел:

1. Апанасенко Г. Л. Медична валеологія .К.: Фенікс, 2000. – 248с.
2. Всесвітня організація охорони здоров'я: Доповідь про профілактику дитячого травматизму [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.who.int/violence_injury_prevention/child/injury/world_report/en/.
3. Назарова С.К., Тухтаєва Д. М., Тиллабоева А. А. Динаміка дитячого травматизму та попередження ранньої інвалідності // Молодий вчений. – 2016. – № 8. – С.417–421.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ І ОРГАНІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО ЯК ПЕРЕДУМОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ

*Коваль Л. В.
м. Глухів*

Анотація. реалізація поліфункціональної концепції охорони природи та імплементація у сільськогосподарське виробництво принципів органічного землеробства є перспективною моделлю безпечного економічного розвитку територій, працевлаштування і підвищення якості життя населення.

Ключові слова: Придеснянське плато, природо-заповідні території, заказник, органічне землеробство.

Загальновизнано, що у сучасних умовах денатуралізації ландшафтів вперше у природі темпи зникнення біологічних видів випереджають темпи їх виникнення. Встановлена ключова роль рідкісних видів організмів у функціонуванні біосистем. Так, з втратою рідкісних видів біосистеми стають функціонально більш вразливими. Встановлено, що

зникнення в глобальному масштабі загрожує кожному п'ятому виду рослин на планеті [4, 5, 7].

Разом з тим доведена екологічна ефективність природно-заповідних територій для збереження біорізноманіття за умов їх ефективного управління [6]. З іншого боку, світові тренди розвитку сільського господарства вказують на унікальний потенціал органічного землеробства і біотехнологій в процесі вирощування рослин [9]. В Україні як аграрній державі нині набуває перспективи подальший розвиток сільськогосподарського виробництва. На нашу думку, поєднання принципів оптимізації природно-заповідних територій та впровадження органічного землеробства забезпечить як безпечне проживання, так і зайнятість населення регіону.

Територія Придеснянського плато (далі ПП) розташована у межах Глухівсько-Кролевецького і Путивльського західних відрогів Середньоруської височини. Це область підвищеного плато з найвищими висотами 224-230 м над рівнем моря та найменшими висотами 130 м над рівнем моря в заплавах річок, що входить до складу Деснянського екологічного заповідного регіону [3]. По території регіону протікає р. Клевень (притока р. Сейм), яка виступає однією із основних територіальних одиниць регіонального рівня екомережі у межах Придеснянського плато.

На основі проведених флористичних досліджень підготовлено і подано до Державного Управління екобезпеки України у Сумській області наукове обґрунтування для створення заказника «Звенигородський» місцевого значення загальною площею близько 2 тис. га з наданням статусу регіонального центру біорізноманіття [2,8]. Проектований ландшафтний заказник «Звенигородський» знаходиться у східній частині Глухівсько-Кролевецького відрогів Середньоруської височини. Територія заказника включає урочища «Клевень-III», «Довге», «Звенигородок», «Гришин садок», «Старий Драгович», «Новий Драгович», «Кочки» Глухівського держлісгоспу з прилеглими ділянками заплави р. Клевень та її притоки р. Локні. Найближчі населені пункти – с. Уланове, Кучерівка, Харківка, Комарівка, Ястребщина.

Проектований заказник «Звенигородський» включає певною мірою вцілілі від антропогенного навантаження ділянки лісових масивів, заплав, суходільних лук, де відбуваються демутаційні процеси. Його створення сприятиме збереженню генофонду і запасів лікарської, ягідної, грибною сировини, а у майбутньому – відновленню природної флори, збільшенню чисельності представників фауни. Збереження річкової заплави у місцях впадіння притоків до головної артерії, зокрема, притоки р. Локня у р. Клевень сприятиме зменшенню антропопресії і відповідно очищенню вод, що має водоохоронне значення для регіону.

Територія заказника презентуватиме Середньоруську лісостепову провінцію у лісовій зоні. Цікаво, що на території урочища «Довге» знаходиться давньоруське городище і селище епохи розвинутого середньовіччя, тому ландшафти заказника об'єднують у собі природно-ландшафтне і культурно-ландшафтне значення: репрезентують мішані ліси дубово-кленово-липові на розчленованих формах рельєфу – ярах, балках глибиною до 10 метрів, а також зберігають елементи традиційного етнічного природокористування епохи Давньої Русі.

Створення заказника підпадає під дію Конвенції про охорону та використання трансграничних водотоків, а також Конвенції про Всесвітній спадок, прийнятої на Генеральній конференції ЮНЕСКО у 1972 році (забезпечення одночасно культурного і природного спадку). Важливо, що урочище «Довге» слід віднести до категорії асоціативного культурного ландшафту, оскільки тут і в наш час здійснюються релігійні обряди [2,3]. Розташування проєктованого заказника поблизу Шалигінського ландшафтного заказника загальнодержавного значення значною мірою сприятиме комплексному збереженню біорізноманіття регіону.

На прилеглих до заказника територіях доцільним є розміщення сільськогосподарських угідь з провадженням органічного землеробства: вирощування культур без перевероту верхнього шару ґрунту з використанням біологічних засобів боротьби з шкідниками і

бур'янами, із заміною мінеральних добрив на біологічні фіксатори азоту, мобілізатори фосфору, деструктори органіки.

Регіон розглядається як цілісна система, що має свої екологічні переваги: екологічно чисті джерела питної води, відсутність забруднення повітря, відповідність екологічним стандартам і т. д. Екологічний маркетинг регіону спрямований на залучення інвестицій, розроблення і реалізацію екологічно обґрунтованих програм, проєктів, регіональних схем запобігання наслідків ймовірних екологічно небезпечних ситуацій. Проведення екологічного маркетингу території ПП згідно до завдань екологічного маркетингу передбачає: формування на ринку екологічно усвідомлених потреб; створення умов для збереження навколишнього середовища; пристосування виробництва до умов ринку; розроблення конкурентоздатної, екологічно чистої продукції; інтенсифікацію збуту екологічно чистої продукції; отримання додаткового прибутку за рахунок екологізації виробництва.

Сталість результатів впровадження вищезазначених передумов регіонального розвитку підпорядкована ідеї побудови суспільства усталеного розвитку у сфері виробничої діяльності, а саме концепції соціальної відповідальності бізнесу згідно з принципом «потрійного результату діяльності»: прибуток бізнесу, добробут людей, неущкоженість природи. Сталість результатів забезпечується засобами екологічного маркетингу: екологічне маркування та екологічна сертифікація; екологічні комунікації; залучення зацікавлених груп (осіб, організацій); оцінка життєвого циклу товарів (продуктів); екологічна освіта; екологічний звіт; екологічний аудит.

З іншого боку, обов'язковим є проведення періодичних щорічних моніторингових флористичних і зоологічних досліджень з метою встановлення динамічних тенденцій у складі рослинного покриву, зоорізноманіття території проєктованого заказника. З метою оцінки діяльності слід залучати представників місцевих громад. Таким чином, реалізація вищезазначених передумов регіонального розвитку території ПП сприяє

- відновленню екосистеми р. Клевень та її притоків;
- збереженню ряду лісових урочищ з їх рослинністю і тваринним світом;
- залученню інвестицій у регіон;
- створенню нових робочих місць;
- створенню нового історико-археологічного об'єкту часів давньої Русі;
- створенню та реалізації екологічно чистої продукції.

Реалізація вищезазначених передумов відповідає завданням Державної стратегії регіонального розвитку, зокрема, щодо раціонального використання рекреаційних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду для формування економічного середовища та розвитку сфери зайнятості населення в регіонах; підвищення рівня обізнаності населення щодо природних та історичних цінностей територій і залучення населення до управління ними [1]. Таким чином, територія ПП у сучасних умовах ліквідації низки промислових підприємств має стати вдалою моделлю для створення екомережі локального рівня, а також імплементації принципів екологічного менеджменту шляхом створення об'єктів природно-заповідного фонду разом з впровадженням у сільськогосподарське виробництво принципів органічного землеробства.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>
2. Созологічні особливості флори Придеснянського плато/ Коваль Л.В. та ін. *Biosystems Diversity*, 2018 26(1), 37–45. DOI: 10.15421/011806
3. Шеляг-Сосонко Ю.Р. Гродзинский М.Д., Романенко В.Д. Концепция, методы и критерии создания экосистемы Украины Киев: Фитосоциоцентр, 2004. 144 с.
4. Angelstam, P., Grodzynski, M., Andersson, K., Axelsson, R., Elbakidze, M., Khoroshev, A., Kruhlov, I., Naumov, V. (2013). Measurement, collaborative learning and research for sustainable use of ecosystem services: Landscape concepts and Europe as laboratory. *Ambio*. DOI:10.1007/s13280-012-0368-0
5. Bachman, S., Fernandez, EP., Hargreaves, S., Nic Lughadha, E., Rivers, M., Williams, E. (2016).

- Extinction risk and threats to plants. In: RBG Kew, state of the world's plants report - 2016. Royal Botanic Gardens, Kew, 58–63.
6. Coetzee, B.W.T., Gaston, K.J., Chown, S.L. (2014). Local scale comparisons of biodiversity as a test for global protected area ecological performance: a meta-analysis. *Public Library of Science One*, 9 (8), p. e105824. DOI: 10.1371/journal.pone.0105824
7. Convention on Biological Diversity, 2012. Global Strategy for Plant Conservation: 2011-2020. Botanic Gardens Conservation International, Richmond, UK. Design: www.seascapedesign.co.uk
8. Koval L.V., Horshkova L.M. Flora of the Desna Plateau: comprehensive analysis and genesis, *Botanicheskii zhurnal*, 2019, том 104, № 10, с. 1528–1541 DOI: 10.1134/S0006813619100089
9. Reganold, J., Wachter, J. Organic agriculture in the twenty-first century. *Nature Plants* 2, 15221 (2016). DOI: 10.1038/nplants.2015.221.

МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ НАВИЧОК ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

*Журба Н. М., Пригодій А. В.
м. Чернігів*

Наш світ неперервно змінюється, даючи дедалі більше можливостей застосовувати нові методи та підходи в навчанні, аби школярі були якомога краще підготовлені до реального життя.

Для того, щоб покращити мотивацію в учнів до навчання, закріпити практичні навички і спонукати до вивчення нового теоретичного матеріалу, саме метод проєктів стає актуальним та популярним в сучасному навчанні.

У словнику іншомовних слів дається таке тлумачення слова «проєкт»: «Проєкт (від лат. *projectus* – кинутий вперед) – 1) Сукупність документів (розрахунків, креслеників тощо), необхідних для зведення споруд, виготовлення машин тощо. 2) Попередній, гаданий текст будь-якого документа. 3) План, задум організації, влаштування, заснування будь-чого» [4, с. 631]. Ми бачимо, що широке розуміння даного поняття дає можливість вживання його в різних технологічних процесах, в тому числі і освітньому.

На сьогоднішній день відомо безліч визначень дидактичного поняття «метод проєкту», «проєктна методика». Його розуміють як технологію (О. Коберник), педагогічну, в тому числі (І. Підласий); як метод навчання (В. Сластьонін, Є. Шиянов); як діяльність по визначенню умов реалізації конкретної педагогічної системи (В. Беспалько); як ідеальна побудова (задум) та практичне втілення можливого або обов'язкового (Н. Алексєєв, В. Слободчиков); як спосіб організації самостійної діяльності учнів (В. Болотов, І. Ісаєв) та ін. Нам близька точка зору О. Коберника, який характеризує проєктну технологію «як сукупність прийомів, що дозволяють в певній їх послідовності реалізувати даний метод на практиці» [2].

У наявних теоретичних підходах точки зору авторів збігаються в а) визначенні методу проєкту як інноваційного способу організації навчання; б) визначенні методу проєкту як способу організації самостійної діяльності учнів, яка повинна привести до власного / творчого / нестандартного / практичного вирішення / пред'явленню / презентації; в) практиці суб'єкт-суб'єктних відносин; г) можливості використання рефлексії; а розходяться в віднесенні методу проєкту або до технологій, або до методів навчання.

Провівши аналіз наукових праць ми прийшли до висновку, що «Метод проєкту – цкоробкає інноваційна технологія навчання, при якій учні здобувають нові знання в процесі поетапного, самостійного / під керівництвом вчителя планування, розробки, виконання та продукування завдань які поступово ускладнюються / аспектів проблеми, її мікротем».

Проблема змісту освіти багато років є однією з найбільш актуальних проблем дидактики, так як від змісту освіти молоді залежить і рівень культури народу, і світогляд нації, і загальний рівень розвитку і життя людей. В ході історичного процесу завдання і зміст освіти змінюються відповідно до соціального замовлення суспільства. Розповсюджена зараз педагогічна парадигма особистісно-орієнтованого навчання стикається з серйозною